

Bedre sundhed og mental trivsel i Randers Kommune

Med afsæt i kommunaldirektørens servicetjek af organisationen beskrives i notatet et forslag til en styrkelse af sundhedsindsatsen i kommunen. Dette gøres ud fra følgende disposition:

- 1) Hvad er sundhed?
- 2) Sundhedstilstanden i Randers Kommune
- 3) Forslag til handling – kortlægning og samling

Hvad er sundhed?

Sundhed er ifølge WHO "en tilstand af fuldstændig fysisk, psykisk og socialt velvære og ikke bare fravær af sygdom eller lidelser". Fysisk og mental sundhed har således stor sammenhæng med den enkelte borgers livsstil og livskvalitet og dermed også den enkelte borgers bidrag til velfærdssamfundet.

Gennem sundhedsfremme og forebyggelse er kommunen gennem mange indsatser i de forskellige forvaltninger med til at skabe rammerne for, at så mange som muligt trives hele livet både fysiske og mentalt. Ligesom intentionen er med Fremtidens Randers

KL anbefaler derfor også i deres seneste forebyggelsesudspil, at kommunalbestyrelsen bruger forebyggelse aktivt (Sundhedsloven § 119) som en del af løsningen på udfordringerne i fremtidens velfærdssamfund.

Desuden har Folketinget med Sundhedsreformen besluttet, at Danmark skal have sin første Folkesundhedslov, der fastlægger krav til den del af sundhedsområdet, der i dag kan betegnes som "forebyggelse og lettere behandling". Denne forventes vedtaget i løbet af 2026.

Sundhedstilstanden i Randers Kommune

Sundhedstilstanden i Randers Kommune hænger tydeligt sammen med den socioøkonomiske sammensætning af borgere i kommunen.

Hvidbogen bag Fremtidens Randers peger på, at 24,1% af de 16-66-årige var offentligt forsørgede i 2024, hvor andelen på landsplan var på 18,5%.

Borgernes socioøkonomiske sammensætning spiller ind på den sundhedstilstand vi ser blandt borgerne i Randers Kommune.

Nogle udvalgte tal:

- 18% af borgerne i Randers Kommune ryger dagligt, hvilket er signifikant højere end Region Midtjylland
- Halvdelen af borgerne i Randers Kommune er overvægtige og 19% lever med svær overvægt
- 61% af borgerne dyrker hverken motion eller anden idræt i fritiden

- 47% af borgerne lever med mindst 2 kroniske sygdomme, hvortil kommer 24% med en enkelt kronisk sygdom
- 44% af de unge mellem 16 og 24 år lever med et højt stressniveau og ses alene på de unge uden uddannelse eller beskæftigelse er det 65%
- 7,4% af alle børn og unge mellem 0 og 17 år har en psykiatrisk diagnose

Som beskrevet i Hvidbogen er de udfordringer, som Randers Kommune står overfor, betydelige.

Hvis ambitionerne om varige og væsentlige forandringer af kommunens socioøkonomiske forhold skal lykkes, vil det kræve en meget høj grad af samarbejde og koordinerende indsatser på tværs. Dette gælder både internt i kommunen og med eksterne samarbejdspartnere.

Samling af sundheds- og forebyggelsesaktiviteter i Randers Kommune

Et forslag til strategien for det videre arbejde med Fremtidens Randers skal først udarbejdes i efteråret 2025 og skal efterfølgende oversendes til det nye byråd med henblik, at der her kan træffes endelig beslutning om indholdet i strategien.

På baggrund af servicetjekket af organisationen kan der dog allerede nu peges på, at der er behov for et større fokus fremadrettet på borgernes livskvalitet og sundhed, på mere forebyggelse, på mental sundhed og i det hele taget at skabe rammerne for ”det gode liv”, som der står i visionen for Randers Kommune.

I forhold til organiseringen af Sundhedsområdet peger det på at styrke – giver mere power til – sundhedsfagligheden i Randers Kommune.

Sundhed er en faglighed. Der er som udgangspunkt ”sundhed i alt” i kommunen. Sundhed er for eksempel godt for både skolebørn og for voksne med kroniske lidelser, men sundhed er samtidig sin egen faglighed, hvor der - ved at fastholde og styrke sundhed organisatorisk – kan skabes endnu bedre muligheder for en stærk sundhedsmæssig kvalitet i vores kommunale tilbud.

Forvaltningen foreslår derfor at flere af kommunens sundhedstilbud styrkes ved organisatorisk at samles i færre enheder under sundhedsafdelingen. Dette med henblik på at sikre større faglige fællesskaber, men også for at sikre et fagligt fokus og undgå parallelle opgaveløsninger. Samtidig vil et mere samlet sundhedsområde have gavn af at løfte opgaver i fællesskab – for mange borgere har ofte flere sundhedsmæssige udfordringer, der bør løftes i fællesskab.

Randers Kommunes sundheds- og forebyggelsestilbud er i dag fordelt mange steder og der mangler et tværgående overblik.

I dag er mange sundhedstilbud (eksempelvis vedr. stress-problematikker for borgere og medarbejdere) i Randers Kommune således decentraliseret i de enkelte enheder.

Det anbefales derfor at lave en gennemgang over de sundheds- og forebyggelsestilbud, der er i de enkelte områder / forvaltninger i dag, så man på dét grundlag kan beslutte, hvordan Sundhed kan styrkes fagligt til gavn for borgerne.

I forhold til mental sundhed vil et konkret forslag være at etablere et Center for Mental Sundhed under sundhedsområdet. Centret skal give mulighed for hurtig og let adgang til indsatser og samtaler. Centret bør have indsatser til alle aldersgrupper, navnlig med fokus på de aldersgrupper, vi ved har størst udfordringer med mistrivsel og mental sundhed som f.eks. unge. Tilbud til borgerne kunne i en sådan model fx være målrettet depression, angst, stress, efterfødselsreaktion og mistrivsel.

Et Center for Mental Sundhed vil være en måde at samle alle dele af den kommunale forebyggelse vedr. mental trivsel ét sted, med én indgang og ét samlet fagligt miljø. Gerne koblet med en fysisk adresse – men det kan også være fordelt på flere lokationer. Alternativt kan de nuværende dele blive på de nuværende lokationer, men samles organisatorisk med henblik på at sikre koordination, større faglighed og mere kvalitet i aktiviteterne decentralt.

Også i forhold til øvrige sundheds- og forebyggelsestilbud som f.eks. kostvejledning, trænings- og bevægelsestilbud kan organiseringen styrkes og samles, enten på samlet lokation eller med fremskudte funktioner og samlet organisatorisk.

Et organisatorisk samlet sundhedsområde skal derfor ikke ses som en fysisk centralisering, da det er afgørende at sundhedstilbuddene fortsat er til rådighed decentralt – på skolerne, daginstitutionerne osv. – blot nu organisatorisk forankret i et større sundhedsfællesskab.

Sundhedsområdet kan derudover få en større og mere vigtig rolle som videnscenter, hvorfra den sundhedsfaglige ekspertise og handling udgår. Her kan de øvrige forvaltninger hente viden, inspiration og sparring vedrørende sundhedsudfordringer som bevægelse, kost, nikotinforbrug og lignende.

Randers Kommune har en tværgående administrativ gruppe, Sundhedsalliancen, som er nedsat til at koordinere det sundhedsfaglige arbejde internt i kommunen. Sundhedsalliancen kunne få til opgave at være styregruppe for kortlægning og samling, med afrapportering til direktøren for Sundhed, kultur og omsorg, direktionen, fagudvalgene og byrådet.

Som beskrevet er den samlede anbefaling derfor, at de mentale sundhedsindsatser samles i et center for mental sundhed og at man organisatorisk samler sundhedstilbud til borgerne indenfor fysisk sundhed og forebyggelse. Dette kan eksempelvis være livsstilshold, forebyggende indsatser indenfor kost og bevægelse, nikotin stop forløb samt fremskudte forebyggende medarbejdere.

Det foreslås at direktionen udarbejder et konkret oplæg til politisk behandling med afsæt i følgende:

1. Udpegning af Randers Kommunes sundhedsalliance som styregruppe for kortlægning og samling med afrapportering til direktøren for Sundhed, kultur og omsorg, direktionen, fagudvalg og byråd.
2. En nærmere afdækning af de mange sundhedsopgaver, der laves i organisationen i dag.
3. Etablering af en struktur, der samler flere af sundhedsopgaverne - navnlig de forebyggende og mindre behandlingsopgaver - i sundhedsområdet med henblik på at sikre den faglige kvalitet og robusthed. Den strukturplan som udarbejdes skal tage højde for sundhedsreformen samt den kommende folkesundhedslov.
4. Etablering af et center for mental sundhed i Sundhed, som samler og udvikler kommunens sundhedsfremmende og forebyggende indsatser indenfor mental sundhed.